

## Evenimentul zilei – 28 septembrie 2011

### Amintirea lui Virgil Ierunca: Gramatica onoarei

Greu de crezut, dar au trecut cinci ani de la plecarea dintre noi a celui care a fost conștiința vie a spiritului democratic românesc, ilustrul intelectual critic Virgil Ierunca.

Gânditor de superbă ținută morală, Ierunca a fost un spirit tânăr și liber, care a refuzat să-și abjure ideile de dragul diverselor avantaje conformiste. La ce bun presupusa puritate a scopurilor dacă atingerea lor implică abdicări etice, trădări, călcarea în picioare a tuturor principiilor presupus sacre, s-a întrebat Camus, unul dintre autorii favoriți ai lui Ierunca, și ne-a învățat și pe noi să ne întrebăm. Abia după suprimarea Primăverii de la Praga, un Jean-Paul Sartre ajungea la o concluzie similară scriind că "scopul nu este altceva decât recapitularea miloacelor utilizate pentru realizarea lui". Virgil Ierunca a știut acest lucru încă de la sfârșitul anilor 40, când atâția intelectuali, militanți comuniști ori "tovarăși de drum", cântau osanale lui Stalin și justificau procesele spectacol comuniste. Virgil Ierunca i-a disprețuit pe drept motiv pe cei pe care Lenin i-a numit cândva "idiotii utili". Una din cărțile sale preferate a rămas, până la sfârșitul vieții, "Gândirea captivă" de Czesław Miłosz, o radiografie a seducției exercitate de "Noua Credință", deci de comunism, asupra atâtor intelectuali.

Chestiunea relației dintre ideologie și teroare este cât se poate de actuală, iar în ce privește destinul României în secolului douăzeci, mai cu seamă după 1945, este încă departe de a fi fost scrutată cum s-ar cuveni. Cei care se proclamă azi adversarii "neointerbelicului" nu au în vedere doar radicalismul mistic al unui Nae Ionescu, ci, mai ales, lovinescianismul, spiritul deopotrivă antifascist și anticomunist. Pentru mine, acțiunea intelectuală purtată timp de decenii de Monica Lovinescu și Virgil Ierunca, cel mai onest și demn cuplu al culturii românești dintotdeauna, ține tocmai de primatul eticului și de repudierea cinismelor oportuniste. Pentru mulți din generația mea, emisiunile lui Virgil Ierunca despre monstruosul experiment de la Pitești au fost catalizatorul despărțirii de orice iluzii privind natura sistemului în care trăiam.

Virgil Ierunca a apărut valori care au fost și sunt nu o dată ignorate, persiflate și agresate. A fost un intelectual de un mare rafinament metafizic, un spirit fundamental dubitativ îndatorat lui Husserl și apropiat de Levinas.

Detesta imprecățiile profetice, retorica hiperbolică. Somnambulii ideologici îl exasperau, dar a știut să-i examineze cu pasiunea istoricului mentalităților și ideilor. Mai puțin clement a fost Ierunca cu lacheii puterii totalitare. Paginile "Antologiei rușinii" fac parte dintr-un efort într-adevăr eroic de a salva sensul demnității în timpuri sumbre. Asemeni Monicăi Lovinescu, Ierunca s-a dedicat apărării memoriei împotriva amneziilor atât de avantajoase pentru călăii totalitari și urmașii lor. Împreună, cei doi mari intelectuali au fondat o etică a neuitării menită să dăinuie. Susținerea rectitudinii etice a fost unul din marile lor scopuri creatoare. Este necesar, totodată, să ne reamintim nesfârșitele valuri de calomnii împotriva celor doi, mizeriile secretate de condeierii protocronismului cu binecuvântarea (sau din ordinul) poliției politice comuniste.

Ar fi multe de spus despre gândirea lui Virgil Ierunca, în care tragismul viziunii metafizice se întâlnește cu o încredere neabătută în sansele rațiunii. Ca liberal convins a pariat pe proiectul societății deschise, deși știa cât de mulți sunt cei care urăsc individualismul civic. Opus fascismului și comunismului, frați gemeni întru demonism nihilist, Virgil Ierunca a trasat în opera sa liniile de forță ale unui democratism românesc temperat, tolerant și precaut în raport cu cântecele de sireună ale utopiilor revoluționare. Grație eseurilor sale, am înțeles sensul adânc al afirmației: "Marx a murit". Cu eleganță, dar fără inutilă timiditate, Virgil Ierunca a spus adevăruri esențiale pentru onoarea culturii românești. Acum, când auzim noi elogiile iresponsabile la adresa "proiectului comunist", când unii ne anunță că statul de drept este o ficțiune burgheză, că și parlamentarismul, că piața liberă generează mizerie, că neoliberalismul este un pericol mai mare pentru civilizație decât terorismul, că ar trebui să-i mai dăm o șansă lui Lenin, este necesară scrierea unei biografii a celui care a pornit dinspre stânga anti-comunistă pentru a ajunge, prin fascinante exerciții spirituale, la limanul unui liberalism în care se întâlneau Aron, Kolakowski, Camus, Orwell, Koestler, Revel, Steinhardt și Soljenițin.

<http://www.evz.ro/detalii/stiri/947374.html>